

Nr 683

Av herr Cassel m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, med förslag till lag om handräckning vid taxeringsrevision.

(Lika lydande med motion nr 575 i Första kammaren)

Genom proposition nr 62 framlägges förslag till lag om handräckning vid taxeringsrevision. I redogörelsen för propositionens huvudsakliga innehåll anföres, att förslaget är utarbetat i viss anslutning till rättegångsbalkens regler om beslag och husrannsakan, varvid avsetts att giva motsvarande rättssäkerhetsgarantier. Även om avsikten må ha varit den angivna, innebär förslaget att åtgärder, till sitt innehåll identiska med beslag och husrannsakan, skall få företagas utan att den i rättegångsbalken uppställda förutsättningen om skälig misstanke om brott, varå frihetsstraff kan följa, är för handen. Departementschefen uttalar, att sådana tvångsmedel kan tillgripas vid snart sagt varje brott som inte har karaktär av renodlad ordningsförseelse. Med hänvisning därtill anför departementschefen, att man med skäl synes kunna ställa frågan, om det är av större vikt från allmän synpunkt att tvångsmedel kan användas vid misstanke om sådana lagöverträdelser än då en skattskyldig undandrar sig att för taxeringsrevision utlämna handlingar som han författningsenligt är skyldig att upprätta, bevara och tillhandahålla för sådant ändamål.

Såsom länsstyrelsen i Stockholms län framhållit kan emellertid mången gång någon grund för misstanke om brott ej påvisas, där skattskyldig vägrar att utlämna handlingar. Detta konstaterande åskådliggör den grundläggande principiella skillnaden mellan de två av departementschefen angivna situationerna. Det av åklagar- och polismyndighet upprätthållna kravet på visst belägg för att skälig misstanke om brott skall anses föreligga torde vara det avgörande skälet för det nu framlagda förslaget. Det kan med säkerhet antagas att regeringen ej skulle tillåta sig att öppet föreslå en uppmjukning av garantierna i rättegångsbalken, men detta är i sak vad som nu förordas även om det nödtorftigt dolts genom att förslaget getts formen av en speciallagstiftning.

Vi vill här återropa innehållet i följande i propositionen ej refererade avsnitt ur näringslivets skattedelegations remissyttrande.

Med allt tillbörligt beaktande av det vällovliga önskemålet om effektivitet i taxeringsarbetet måste det betecknas såsom synnerligen betänkligt, att en i privatlivet så utomordentligt ingripande åtgärd som husrannsakan skall kunna företagas utan att misstanke om brottsligt förfarande har någon

grad av objektivt stöd. Släpper man i något enda fall kravet på skälig misstanke om brott för dylikt ingrepp i privatlivets helgd, föreligger enligt vår mening en överhängande risk för att anspråken på rättsstatliga garantier överlag omsider avtrubbas. Om en misstanke om falskdeklaration eller vårdslös deklaration är alltför vag för att kunna betecknas såsom skälig misstanke men ändå tillåtes föranleda husrannsakan, hur kan man då i längden kräva att icke samma möjligheter skall stå till buds för ingripande mot den som på lösa grunder misstänkes för exempelvis bedrägeri, förskingring eller vilket brott som helst?

Det citerade avsnittet slår fast det framlagda förslagets vittutseende innebörd och understryker vad vi ovan anfört.

Erfarenheten torde ha lärt att en lagstiftning om tvångsmedel måste ges sådan begränsning att dess innehåll icke är för sin rättsliga funktion till väsentlig del avhängigt av, såsom departementschefen uttrycker det, omdöme och urskillning. Det förhållandet, att lagrådet understrukt detta departementschefens uttalande om att de nya befogenheterna självfallet måste användas med omdöme och urskillning föranleder att uttalandet förlorar sin karaktär av truism. Uttalandet framstår härigenom i sin kalla nakenhet som ett försök att söva naturliga misstankar mot ökade ej preciserade maktbefogenheter för det allmänna.

Erfarenheten av de senare årtiondena visar, att upplösningstendenser inom ett rättssamhälle först uppträder på områden där det gäller att trygga det allmännas fordran på prestationer från de enskilda medborgarna. Det kan i sammanhanget vara värt att begrunda, att såväl Danmark som Norge avstått från lagstiftning av nu föreslagen art.

Besvärssakkunnigas uttalande att lagstiftaren måste tillse att, då en befogenhet tillägges en myndighet, denna också kan på ett effektivt sätt utöva densamma reser de problem om avvägning mellan effektivitet och rättssäkerhet som man har i varje rättsstat. Att i skattelagstiftningens form införa långt gående administrativa befogenheter och sedan ta dessa som motivering för en processlagstiftning om än längre gående befogenheter är icke logiskt. Det visar emellertid klart bristerna i nuvarande metoder för lagstiftning om taxeringsförfarandet.

Vad angår beslutanderätten är det särskilt anmärkningsvärt att, även om taxeringsintendent saknar juridisk skolning eller polisiär erfarenhet, denne skall tilläggas den befogenhet varom här är fråga. I propositionen har ej upptagits frågan, om icke ökade kompetensfordringar bör uppställas för innehavare av taxeringsintendentstjänst. I avseende å beslutanderätten har departementschefen ej heller följt lagrådets rekommendation.

En av ledamöterna i lagrådet har (s. 59 i propositionen) anfört, att förslaget i visst avseende strider mot rättegångsbalkens bestämmelser om tystnadsplikt. Denna anmärkning har över huvud ej tagits upp till behandling i propositionen.

Vi anser, att de grannliga avvägningssproblem varom nu är fråga bör underkastas en mera omsorgsfull utredning än den som föregått det nu framlagda förslaget. Berättigade rättssäkerhetskrav har enligt vår mening icke tillräckligt beaktats, och vi avstyrker därför det framlagda förslaget.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte

- 1) avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 62 med förslag till lag om handräckning vid taxeringsrevision,
- 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillkallande av särskilda sakkunniga med uppdrag att med särskilt beaktande av nödvändigheten att den enskilde garanteras full rättssäkerhet utreda de i propositionen behandlade spörsmålen och utarbeta därav betingat förslag.

Stockholm den 21 mars 1961

Leif Cassel

Henrik Munktell

Carl Östlund

Tage Magnusson
i Borås